

ELŐKE – szolfézsóra furulyával, kamarazenével

„Nagyon hasonló ez ahhoz, amit egy szolfézsórán csinálunk, csak az a különbség, hogy itt mindig kézben van a hangszer”

 Kiss Eszter Veronika

Ha visszanezzük a régebbi korokat, például a barokk kort, sokkal nagyobb hangsúlyt kapott a hangszerközpontú, vagy még inkább zenekarközpontú oktatás. Akár a zeneelméleti, kottaolvasási stúdiómkra gondolunk, azt nem a hangszerüktől függetlenül tanulták a gyerekek. Ráadásul egyre többször merül fel a közös zenélés szükségessége már az alapfokú zeneoktatásban, hiszen az amatőröknél ez a végső cél, a pályára készülőknél pedig egyenesen megkerülhetetlen, hogy a későbbi zenekari, kamarazenei játékhoz szükséges együtt-játék meg legyen alapozva. Sorozatunk második részében a fúvós kamarazenét és a szolfézszt ötvöző Előkét mutatjuk be, amely az egyszemélyben szolfézs- és blockflöte-tanár, valamint fafúvós tanzakvezető Juhász Livia meszterprogramjaként sikerrel fut ötödik éve a szentendrei Vujicsics Tihámér Zeneiskolában.

I Téged mi motivált, amikor az Előkét életre hívtad?

Egyáltalán nem a kamarázás volt a fő célunk annak idején. Hat évvel ezelőtt kezdeményeztünk itt a szentendrei Vujicsics Tihámér Zeneiskolában a tanzakok között egy párbeszédet arról, hogy hogyan tudnánk egy kicsit közelebb hozni azokat a dolgokat a gyerekek fejében, amiket a különböző órákon tanulnak. Összeültünk pár alkalommal, a többség részéről egy nagyon erős szándék mutatkozott a megoldások keresésére, de néhány kolléga részéről viszont nagyon erős ellenállást tapasztaltunk. Mivel szinte a teljes tantestület támogatta és jóváhagyta az ötletet, végül úgy határoztunk, hogy mégiscsak érdemes lenne elkezdeni. A fluktuáció volt az elsődleges problémánk, zeneiskolában alsó évfolyamokon előfordul ugyanis, hogy a felvételt nyert gyerekek hamar kimaradnak különféle okok miatt. Van, hogy nem mérik fel rendszeresen, hogy mit vállalnak, van, hogy elfogy a kitarítás, vagy rájönnek, hogy a fúvós hangszer nem az ő világuk. Azért, hogy a lemorzsolódást és a későbbi csalódásokat elkerüljük, illetve, hogy a gyerekek fejében összekapcsoljuk a különböző órákon tanultakat, valamint azért is, mert az volt a tapasztalat, hogy sokkal szívesebben állnak ki a gyerekek többen együtt zenélni, mint egyedül, belevágtunk. Az utóbbi volt az egyik nagy kérdés, hiszen éppen a közös zenélés az, ami kicsi korban elméletileg a legnehezebb, hiszen, ha tudnak két hangot, ugyan mit fognak játszani. Rá kellett döbennünk, hogy igenis van mit játszani már a kezdetektől. Például rögtön az elején meg lehet őket arra tanítani, hogy hallgassák egymást. Még ha két egyforma

hangot is játszanak, az sem mindegy, hogyan szólaltatják meg, ahhoz, hogy szépen szóljon, egyformának kell lennie a hangindításnak, a levegővezetésnek, a hang színének. Ezt sokkal nehezebb megvalósítani, mint ahogyan elsöre hangzik.

I Előképzőnek indult, mostanra a teljes alapfokú szolfézszt kiváltó, hatéves tárgy lett belőle.

Amit az Előke-csoportokban csinálók, az már öt éves múlttra tekint vissza. Az eredeti elképzelés az volt, hogy elindítunk egy előképző évfolyamot, és ha annak vége, utána visszacsatlakoznak a gyerekek a hagyományos menetrendbe, vagyis van két hangszeres és két szolfézs óra. Csakhogy nem akartak elmenni. Mivel eredetileg nem is készült el csak egy tanévre a tanterv, ezért villámtempóban készítettem el nyáron a második évi tantervet, majd felmenő rendszerben a harma-

dik, negyedik, ötödik évfolyam tantervét. Most egy évfolyamot kivéve vannak csoportjaim, a covidos 2020-as évben sajnos nem indult csoport, így most első, második, negyedik és ötödik évfolyamon működnek ezek a csoportok, és az órákon kiemelt szerepe van az együtt-játéknak. Érdekes módon éppen a legelső, mostanra ötödikes évfolyamon ezt nagyon jól sikerült megvalósítani, velük most – bár kicsit furulya-idegen, én nem nagyon kedvelem, de sokan szeretik ezt is – bécsi klasszikust, Haydnt, Mozartot, Beethovent játszunk furulyakamarával. Együtt megy a triola és nyolcad játék, a bonyolultabb ritmusok, technikailag is nagyon sok mindent meg tudnak már csinálni, nagyon szépen egységesen szólnak, ahogy haladunk lefelé az évfolyamokban, ott ez éppen az aktuális szinten tart.

■ *A furulya miatt a barokk repertoár hangsúlyos maradt?*

Igen, a reneszánsz és a barokk a mi igazi asztalunk, csak mivel ezek a gyerekek nem járnak sem külön szolfézsra, sem zeneirodalomra, ezért fontosnak tartom, hogy a teljes zeneirodalmat lefedjük. Az a terv, hogy a hatodik év végére megérkezünk a modern korig. Lesznek romantikus kamaráink is, pont ezért vásároltunk egy EWI nevű hangszert, ami majd egy kicsit segít nekünk ebben is, hiszen a furulya és a romantika nem teljesen kompatibilis egymással, de készítenek nekünk átíratokat is, hogy minél élvezhetőbben megszólaljanak ezek a darabok.

■ *Az Előke nem egy szokásos kamaraóra, közben a teljes alapfokú szolfézs követelménynek eleget tesznek. Hogy kell elképzelni?*

A legegyszerűbb, ha elmesélem, hogy zajlik nálunk egy átlagos óra. Légzőgyakorlattal kezdünk hangszer nélkül, majd hosszú hangokat, skálát – kicsiknél az aktuális hangkészletet – játszunk bemelegítésként, majd következnek a hallás után visszaadott kis dallamok, ritmusok, hangszerrel és énekelve is. A skálázás nagyon jó alkalom arra, hogy számos elméleti dolgot átismételjünk, megemlítsünk. A nagyobbak terceket, hármas- és négyeshangzatokat is játszanak már. Mivel évek munkája van mögötte, már nem írunk le teljes skálát, csak emlékeztetőnek egy hármashangzatot a táblára, hogy az a váza az adott hangnemnek. Mindent megbeszélünk, az előjegyzést is természetesen, a bonyolultabb fogáskombinációkat, eljátsszuk a teljes skálát, aztán eljátsszuk a terceket, hármashangzatokat, nagyoknál a négyeshangzatokat is. Ezután elővesszük az előző órák anyagait. Ebben mindig van olyan, amit éneklünk, ezek elsősorban dalok az éppen adott zene-történeti anyagból. Szolmizálunk, ABC-s hangokkal éneklünk, ha van szövege, azt is elénekeljük, és énekelnek kísérettel is. Ezután jönnek a szólódarabok, és utána következnek a kamarák. Többféle óratípus van, van, amikor hangsúlyosabb a hangszeres játék, másik órán

pedig hangsúlyosabb a készségfejlesztés. Én szolfézs-tanár is vagyok, nagyon hasonló ez ahhoz, amit egy szolfézsórán csinálunk, csak az a különbség, hogy itt mindig kézben van a hangszer. Ha egy egyszerű ritmussort gyakorlunk, akkor is kérem, hogy az legyen megszólaltatva hangszeren is, akár egyetlen hangon. Építünk hármashangzatokat is, akkor is hallják, ha hamis a közepe, mert általában ez az érzékeny pontja. Meg kell tanulniuk egymáshoz alkalmazkodni, ezért fontos, hogy minden egyes készségfejlesztésnél odafigyelünk, hogy mindig hallgassák a másikat. Mivel egyik zeneiskolák számára megjelent kiadvány sem fedte le teljesen, amit én az órákon át szerettem volna adni, ezért minden évfolyamnak saját jegyzetet, kottát készítettem. A darabok kiválasztása, az elméleti ismeretek összegzése, a zenetörténeti korokról szóló ismeretű mind egyszemélyes munka volt, beleértve a kottaszerkesztést is.

■ *A nagyobbakkal már ötödik éve dolgozol, hogy kell elképzelni a szolfézs alapvizsgát ezekben a csoportokban?*

Ugyanúgy, ahogy szolfézsból, mi is a hatodik év végén teszünk alapvizsgát. Az írásbeli vizsgán minden lesz, ami egy hagyományos szolfézs írásbelin, azzal a kiegészítéssel, hogy én a dallam- és ritmusediktáláshoz ragaszkodom, illetve a szóbelin a lapról olvasáshoz, valamint ott nekik egy szóló hangszeres darabbal is ki kell tudni állni. Ugyanazokat az elméleti és gyakorlati elemeket kell tudniuk, amit egy szolfézs alapvizsgán, annyi a különbség, hogy ezeket hangszeren is meg kell szólaltatniuk. Az a terv, hogy az alapvizsga után a zeneiskolában működő grafika szak segítségével egy általuk választott zene-történeti korból egy előadást tartának, a grafika szak nyilván jelmezzel, díszlettel tudja ezt majd segíteni.

■ *Mik az eddigi tapasztalatok, eredmények?*

Azt tartom a legnagyobb eredménynek, hogy nincs a csoportokban olyan, aki mostanra ne tanulta még egy másik hangszert is. Vannak vonósaink, billentyűseink, ami megint csak segítség, hiszen akkor már vegyes kamarában is el lehet kezdeni gondolkodni. Nagyon büszke vagyok a gyerekekre, hogy képesek két hangszert is tanulni, és tudják mindkét órán kamatoztatni azt, amit az Előkén közösen csinálunk. A másik, aminek nagyon örülök, hogy rengeteg pozitív visszajelzés jön a hangszeres tanároktól, hogy nekik az Előkén tanultak mennyire megkönnyítik a dolgukat, és mennyire hasznos az a tudás, amit a közös növendékek nálam az órán szereznek. Volt, aki azt gondolta, hogy én majd felforgatom a zeneoktatást, pedig igazából azt csinálom, amit az alapfokú művészetoktatás tanterve előír, annyi különbséggel, hogy máshová kerül a hangsúly, mint amit megszoktunk az elmúlt 40-50 évben. ■